

El moviment feminista no és homogeni. No ho ha estat mai. Està format per dones que, des de les seues distintes experiències vitals, hi participen amb la voluntat de canviar el món. Aquesta diversitat es manifesta cada 8 de març. Lemes i proclames es juxtaposen entre la marea lila. Cada associació visibilitza el seu reclam i amplia el calidoscopi cromàtic. El moviment feminista s'ha anat fent gràcies a aquesta conjunció de visions i sols des d'aquí es pot entendre. Tot un repte: no és gens fàcil conjuminar generacions i visions. Sobretot si impliquen algunes fractures conceptuais.

Tot i la miriade de feminismes emergents, el moviment es resisteix a oblidar d'on prové. Totes recorden com la Transició va obrir un nou temps de canvi social. Entre les associacions progressistes, algunes encara organitzades en la clandestinitat, es respirava l'anhel d'extingir les relacions de desigualtat i dominació que havien arrelat en la societat després de quaranta anys de feixisme. L'activisme social reviscolà ja en els últims anys del règim. Fou una època de jornades, debats i mobilitzacions massius, també en l'àmbit feminista.

Quasi tot el moviment feminista donava suport a les demandes bàsiques que havien de ser assolides per un estat de dret. L'any 1978 la Constitució reconegué en l'article 14.1 la igualtat d'homes i dones davant la llei. L'article 9.2 adjudicava als poders públics l'obligació de promoure la llibertat i la igualtat efectiva. Els nous aires començaren a albirar-se en forma de lleis: es despenalitzaren els anticonceptius i l'avortament en determinades circumstàncies, s'aprovà la llei del divorci, la igualtat dels cònjuges dins del matrimoni... Foren victòries significatives per corroir les diferències per raó de sexe.

A mesura que s'assumien drets formals, les organitzacions feministes esdevenien més plurals. La creació de l'Institut de la Dona pel Govern de Felipe González consolidà el feminisme institucional. No fou l'únic corrent. Algunes plataformes focalitzaren l'atenció en les categories de gènere, com el feminisme lesbiana; d'altres sumaren lluites més transversals, com les de caire antimilitarista o antipatriarcal; i unes últimes, més recents, es centraren a agrupar dones immigrants, dones catòliques o el col·lectiu transfeminista, que busca trencar

Els colors del lila

El moviment feminista s'ha transformat amb el pas dels anys. Els canvis mateix que la lluita ha generat l'obliguen a revisar els seus postulats i a obrir el camp de visió cap a altres perspectives sobre la desigualtat entre homes i dones. Així, un ampli ventall de feminismes conviuen, des de l'institucional fins a altres de més perifèrics i radicals. A costat de les veteranes, les noves veus consideren que es tracta d'una evolució lògica. Però, enllà de les discrepàncies, totes marxen al 8 de març amb un mateix propòsit: transformar el sistema androcèntric perquè les dones assolisquen la igualtat real.

Reportatge de Blanca Aparisi

amb el binarisme del gènere masculí-femení.

"El moviment mateix assumeix que el subjecte del feminisme no és sols la dona, sinó que és plural i múltiple, en funció de la classe, l'origen ètnic, l'opció sexual o de cos", explica Dolors Pulido, precursora de Ca La Dona a Barcelona,

un punt de contacte entre els feminismes que es manté en peu de guerra des de l'any 1988.

Com qualsevol moviment social, el feminisme és divers. Ara especialment. Una nova generació de dones organitzades sembla que encapçala la quarta onada del moviment. Femen n'és el pa-

LES MARXES FEMINISTES. Quasi quaranta anys després, les dones continuen reunint-se cada 8 de març per lluitar per la llibertat i la igualtat real. La imatge de la pàgina anterior correspon a la manifestació pels carrers de València del passat 8 de març. Baix, en aquesta pàgina, una mobilització a Catalunya en els anys de la Transició, reclamant el dret a l'avortament.

radigma. No obstant, com encaixa aquest requadre polièdric d'associacions?

El requadre polièdric del feminisme

Gloria Marín també figura en la primera fila del moviment des de l'any 1979, data de constitució de l'Assemblea de Dones d'Elx. Quan EL TEMPS parla amb ella acabava d'arribar d'un desnonament. Fa poc es va integrar en la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) a la capital de la comarca del Baix Vinalopó. Creu que la PAH ha agafat trets que caracteritzaven el feminisme –en part gràcies a Ada Colau– com la integració dels membres, independentment de l'any d'incorporació o la participació als espais públics de gent que n'està excloua. Marín és una mostra de la possible conciliació entre les lluites socials.

Des del principi, l'Assemblea crítica les desigualtats del sistema, a més del masclisme vigent. Molta gent del col·lectiu provenia de la revolta obrera a les fàbriques de sabates d'Elx, la qual cosa marcà la línia cap a una lluita més transversal en comparació d'altres sectors lligats als partits o a les institucions.

Gloria Marín sosté que aquesta vesant del feminisme va estar invisibilitzada fins que internet s'utilitzà com a eina per organitzar la mobilització ciutadana. Sols recorda que les dissidències dins del moviment eixiren a la llum pública el 18 de març de 2006, quan la iniciativa Otras Voces del Feminismo manifestà crítiques a *El País* a les lleis de l'executiu de Zapatero, com la llei orgànica contra la violència de gènere.

El debat es centrava en si la filosofia del càstig al maltractador serviria per posar fi a aquesta xacra i si atribuir la causa de la violència a "l'impuls masculí" n'amagava les raons estructurals. La seua mirada crítica es traslladava a altres àmbits en què s'han obert grans debats en els últims anys: l'abolició o la regularització de la prostitució o el rerefons de la custòdia compartida en són alguns.

Per a persones com Mónica Oltra aquestes qüestions han monopolitzat el discurs feminista. Com recopila Ferran Torrent en el llibre *Caminaràs sobre elefants*, fruit de llargues converses amb la vice-presidenta, a Oltra no li agrada que el moviment feminista no parle d'una altra cosa que no siga avortament, violència masclista i prostitució. "El monotema ha enfonsat el moviment feminista", sentencià la líder de Compromís.

Josepa Cucó, catedràtica d'antropologia de la Universitat de València i membre de l'Institut Universitari d'Estudis de la Dona, considera que no és un monotema sinó elements presents en la societat contra els quals cal lluitar. "No podem parlar d'igualtat real si encara continua havent-hi comentaris com els de José Corbin, cunyat de Rita Barberà, que volia inflar a galdades la seua dona si s'assabentava que havia donat 1.000 euros al Partit Popular", conclou aquesta feminista. I més encara quan setmana a setmana incrementen el nombre d'assassinades per violència de gènere. En el darrer any n'hi hagué divuit els Països Catalans: onze al País Valencià, sis a

Catalunya i una a les illes Balears, segons les dades del Ministeri de l'Interior.

L'antropòloga defensa que el feminisme ha integrat la riquesa de la diversitat, malgrat que una part del moviment no se senta identificada amb els nous corrents de pensament transgènere i les reivindicacions de les plataformes de lesbianes, gais, transsexuals i bisexuals, més cridaneres a l'espai mediàtic. En qualsevol cas, les noves generacions necessiten fer seu el moviment. "Cal ampliar les mires, repensar les maneres de funcionar i deixar espais lliures per tal que els ocupen noves generacions", recalca la catalana Dolors Pulido.

El relleu generacional

Des de fa quaranta anys, el feminisme va calar en el moviment associacionista. Però en la Federació Estatal d'Organitzacions Feministes veien que en cada jornada eren les mateixes dones. I cada cop més grans. Fins que la tendència canvià al 2009. En aquest primer any de crisi econòmica se celebraren les Jornades Feministes Estatals a Granada en les quals una tercera part eren dones joves. →

PRIMERES ACCIONS DE FEMEN A

ESPANYA. Dues activistes de Femen i Lara Alcázar (part inferior de la fotografia), la dirigent del moviment a Espanya, criden "L'avortament és sagrat" al Congrés de Diputats per manifestar la seua oposició al projecte de Gallardón l'any 2013.

→ Casualtat o no, des d'aleshores el nombre ha anat incrementant a poc a poc.

Sembla que les noves generacions de feministes han despertat. Això sí: a l'esquena de les més velles. "Gràcies a les reivindicacions de les feministes de les últimes dècades estem avui aquí", assevera Laura Ruiz de Revuelta Violeta, col·lectiu valencià que s'autoproclama part del moviment *queer*. Sense renunciar a l'anterior, creuen que han d'anar més lluny: "El moviment feminista s'havia oblidat d'altres gèneres construïts i oprimits pel patriarcat".

Les dones més joves no sols s'han replantejat el discurs ideològic. També la manera d'actuar. Revuelta Violeta opta per les *performances* i la difusió d'informació constant a les xarxes socials. I Lara Alcázar, l'asturiana fundadora del moviment Femen a Espanya, pel punt d'acció social més fort i directe que faltava a l'Estat espanyol. Aquesta última va participar en l'acció reivindicativa en el Congrés dels Diputats l'any 2013. Ella i dos activistes més interromperen la intervenció de l'ex-ministre de Justícia,

Alberto Ruiz Gallardón, quan parlava sobre el seu polèmic projecte de llei "de protecció de la vida del concebut" al crit "l'avortament és sagrat".

"La societat en què vivim està farcida d'imatges. La nostra vista s'ha acostumat a les manifestacions en massa. En aquest context, una sola activista, en el moment precís, en el lloc adequat i amb el missatge concret crea un ressò igual o més gran que qualsevol manifestació", explica l'activista de Femen. "Les dones sovint subestimem allò que som capaces de fer", afegeix.

Lara no es veu diferent d'altres feministes. Algunes dones de la transició espanyola ja advocaven per la mateixa radicalitat que Femen. "Les que avortaren il·legalment a Bilbao i que foren jutjades l'any 1978 o les que protestaven dins d'esglésies també eren radicals", recorda l'organitzadora del nou moviment. Feia la impressió que aquestes reivindicacions s'havien apagat i que les dones s'havien acomodad en les institucions. Però no.

El moment clau fou l'any 2013. L'avantprojecte de llei de l'avortament va

empènyer a eixir al carrer a les distintes generacions en grans concentracions i marxes estatals, com la d'"El tren de la libertad" que assolí caràcter internacional. I ara n'hi ha més: "M'alegra veure les dones que fan escarnis, ocupen cases i tenen el seu propi espai autogestionat", comenta Lara.

En els tres anys que du de trajectòria a Espanya el moviment, d'origen ucraïnès, aquesta estudiant d'història de l'art ha vist que el desafiant a les formes convencionals d'actuar –amb l'ús del tors nu com a instrument polític– no ha espantat les feministes amb més anys al damunt. Algunes les conviden a congressos i reconeixen el seu treball i altres han estat el suport per articular accions socials. Totes tenen el seu lloc. Fins i tot les dones que treballen a les cúpules de poder, "que han d'arreglar les nostres demandes i continuar la cadena", diu Lara.

"Tota cooperació que ajude a avançar en el moviment feminista és una nova conquesta", comenta Laura Ruiz. Per aquest motiu, algunes associacions han conciliat distintes sensibilitats. Per exemple, membres de l'Assemblea de Dones d'Elx s'han sumat a la plataforma Elx pel dret a decidir, que es constituí el mateix 2013 i que s'aproxima més al transfeminisme. Encara que Glòria Marín, una de les protagonistes d'aquest traspàs, opina que "els grups més veterans han mostrat desig, però poca capacitat d'integrar a les noves generacions al si de les seues associacions".

Una de les excepcions és Ca La Dona a Barcelona, que s'ha caracteritzat des dels seus inicis per haver obert les portes als feminismes en plural. Un punt de trobada i un espai de diàleg entre ells per fer créixer i desenvolupar la participació de la dona, perquè el moviment social camine cap endavant. Hi ha diversitat de plantejaments i acords puntuals, però tant les més joves com les de més trajectòria saben que respondre a les noves exigències socials d'igualtat dependrà de la seua capacitat d'adaptació i reflexió, si més no. Temps nous, benvinguts siguen. ●

